

Fl. Bohem., no 985. — Extra fines: DÖRFLER Herb. Norm., no 4561. — Fl. Exs. Austro-Hung., no 2596.

Keříky 20-40 (-50) cm vys., bohatě větvené, s poléhavými větvemi, hranatými, lými. Květonosné větve vystoupavé až přímé, hustě olistěné, lysé. Listy ve 4četných přeslenech, jehlicovité, čárkovitě kopinaté, ± špičaté, (4-) 5-7 (-8) mm dl., od větví ± rovnovážně odstálé, lysé, lesklé, na okrajích jemně pilovité. Květy v hustých vrcholových, ± jednostranných, (10-)15-25květých hroznech; květní stopky lysé se 3 listenci. Kališní lístky úzce kopinaté, 3-4 mm dl., lysé, načervenalé; koruna zvonkovitá, 4,5-5,5 (-6,0) mm dl., masově narůžovělá až červená, na vrcholu se 4 vzpřímenými zuby; tyčinky z květu vyniklé; prašníky bez bazálních přívěsků, ± 2 mm dl.; čnělka přímá, z květu až 1 mm vyniklá, s nerozšířenou blízou. Tobolky válcovité, ± 4 mm dl. Semena vejcovitá, hnědá, ca 0,7-0,8 mm dl. III-VI. Chf.

$2n = 24$ (extra fines)

Ekologie a cenologie: Suché, světlé bory, někdy i balvanité sutě na silikátových horninách. Ve společenstvech svazu *Dicrano-Pinion*.

2. *Calluna* SALISB. — vřes

Calluna SALISBURY Trans. Linn. Soc. London 6: 317, 1802.

Lit.: NORDHAGEN R. (1938): Studien über die monotypische Gattung *Calluna* Salisb. Bergens Mus. Arb. 1: 1-70.

STEVENS P. F. (1970): *Calluna*, *Cassiope* and *Harrimanela*: a taxonomic and evolutionary problem. New Phytol. 69: 113-148.

Nízké vždyzelené keříky. Listy přisedlé, vytrvalé. Květy 4četné, ve vrcholových nebo úžlabních hroznech; květní stopky s několika listenci. Kališní lístky volné, korunovitě zbarvené, delší než koruna; koruna zvonkovitá, 4cípá a vytrvalá na plodech; tyčinek 8; prašníky s bazálními přívěsky a otevírající se podélnou štěrbinou. Plod tobolka. — Jediný druh, rozšířený v Evropě, na z. Sibíři a v s. Africe u Tangeru. — Entomogam. Autogam. Anemochor. Endomykorrhiza.

1. *Calluna vulgaris* (L.) HULL — vřes obecný

Tab. 115/5

Calluna vulgaris (LINNAEUS) HULL Brit. Fl. ed. 2, 1:114, 1808. — Syn.: *Erica vulgaris* L. Sp. Pl. 352, 1753.

Exsikáty: Pl. Českoslov. Exs., no 221. — Fl. Exs. Reipubl. Bohem. Slov., no 53. — PETRAK Fl. Bohem. Morav. Exs., no 1265. — TAUSCH Herb. Fl. Bohem., no 986, 987 et 987b. — Extra fines: Herb. Fl. Reipubl. Sov. Ucr., no 82. — Fl. Exs. Austro-Hung., no 2593. — Fl. Polon. Exs., no 356. — Pl. Polon. Exs., no 152. — Fl. Hung. Exs., no 68. — Fl. Rom. Exs., no 664 et 664 b.

Keříky (15-) 20-40 (-50) cm vys., bohatě větvené. Kořeny provazovité, často vřetenovitě ztlustlé. Přízemní větve často poléhavé nebo vystoupavé; hor. větve přímé, ± lysé až hustě přitiskle pýřité. Listy úzce kopinaté, člunkovité, na postranních nekvetoucích větévkách husté, střídavé, (1,5-) 2,0-2,5 (-3,0) mm dl., hustě střechovitě se kryjící, objímavé a na bázi protažené

Rozšíření v ČSR: Roztroušeně v z. Čechách, vzácně v j. Čechách a na jz. Moravě. Ostatní lokality jsou zcela pochybné a nověji nepotvrzené. Od suprakolinního do submontánního stupně (min.: Chalupy u Merklína, ca 400 m; max.: Vlčí kámen u Mariánských Lázní, ca 800 m). — Mapy: KLIÁŠTERSKÝ 1954: 202; KLIÁŠTERSKÝ Sborn. Nár. Mus., ser. B. 17: 133, 1961; LEOPOLDOVÁ et al. Acta Ecol. Natur. Region. 1971: 103, 1971; SLAVÍK FKS 1990: 73.

M: 22. Halštr. vrch. (Luby), 23. Smrč., 24. Hor. Poohtë, 27. Tachov. bráz. (Ujezd u Domažlic), 28. Tep. vrchy – více lokalit v 28b. Kaň. Teplé (v prostoru mezi Chodovem, Stanovicemi a Loktem nad Ohří; Doubí u Karlových Varů), v 28c. Mnich. had. a v 28f. Svojs. pah. (Ošelin; Brod nad Tichou), 29. Doup. vrchy (Hroznětín u Ostrova †), 31. Plz. pah. (více lokalit v prostoru mezi Staňkovem, Merklínem, Stodem a Holýšovem), 35a. Holoubk. Podbrd. (Sv. Dobrotivá †), 37. Šum.-novohr. podh. (Dívčí Kámen u Zlaté Koruny †; Čertova Stěna a Luč u Vyššího Brodu; Lipno), 68. Mor. podh. Vysoč. (Šumná; Vranov).

Celkové rozšíření: Evropa - v Alpách a v podhůří Alp od Švýcarska po v. Rakousko; na sever přes jv. část NSR do z. poloviny Čech a jz. okraj NDR; na jih do stf. Itálie a na Balkánském poloostrově v Jugoslávii až po Makedonii. — Mapy: MUESEI et al. 1978: 331.

ve 2 ouška; listy na hlavních větvích řídké, vstřícné, 2-3 (-4) mm dl., na bázi s 2 výrazně protaženými oušky. Květy krátce stopkaté; stopky pýřité; listence 4-6, nahloučené pod květem a napodobující kalich. Kališní lístky obevčetité, 3-4 mm dl., jasně fialově růžové nebo bílé; cípy korunních lístků ± 2 mm dl.; prašníky včetně přívěsků ± 2 mm dl.; čnělka přímá nebo slabě zakřivená, z květu málo vyniklá. Tobolky kulovité, 1,5-2,0 mm v průměru, chlupaté. Semena vejcovitá, hnědá, ca 0,1-0,3 mm dl. VII-IX. Chf.

$2n = 16$ (ČSR: 66. Hornosáz. pah.)

Ekologie a cenologie: Vřesoviště, pastviny, vrchoviště, suché i vlhké světlé lesy, skály, písčiny, často ve velkoplošných porostech. Výrazně světlomilný acidofilní druh, ukazatel kyselých půd. Diagnostický druh třídy *Nardo-*

Callunetea (častý zvl. v porostech svazů *Genistion* a *Euphorbio-Callunion*); též v společenstvech řádu *Sphagnetalia medii* a svazů *Rhynchosporion albae*, *Dicrano-Pinion*, *Genisto germanicae-Quercion* a *Corynephorion canescentis*.

Rozšíření v ČSR: V teplých nížinných oblastech roztroušeně, v bezlesých územích velmi vzácně (i zde na relativně nejvlhčích stanovištích). Ve středních až horských polohách dosti hojně až hojně. Rozpětí výskytu od planárního až do subalpínského stupně (min.: Hodonín, les Důbrava, ca 170 m; max.: pod vrcholem Sněžky, ca 1595 m). — Mapy: SLAVÍK FKS 1990: 74.

3. *Ledum L.* — rojovník

Ledum LINNAEUS Sp. Pl. 391, 1753.

Lit.: ČEROVSKÝ J. (1957): Rojovník bahenní (*Ledum palustre L.*) v Labském pískovcovém pohoří. Ochr. Přír. 12: 97-110.

Vždyzelené keře. Listy střídavé, krátce řapíkaté. Květy 5četné ve vrcholových okolících; květní stopky s velkými listeny; listénce chybějí. Kališní lístky drobné; korunní lístky volné; tyčinek (5-) 8-10 (-14); prašníky bez přívěšků. Plod přehrádkosečná tobolka. Semena s volným osemním. — 2 druhy na s. polokouli. — Entomogam. Autogam. Endomykorrhiza.

1. *Ledum palustre L.* — rojovník bahenní

Tab. 115/4

Ledum palustre LINNAEUS Sp. Pl. 391, 1753.

Exsíkáty: Fl. Exs. Reipubl. Bohem. Slov., no 623. — PETRAK Fl. Bohem. Morav. Exs., no 769. — Pl. Českoslov. Exs., no 355. — TAUSCH Herb. Fl. Bohem., no 1000 et 1001. — Extra fines: CALLIER Fl. Siles. Exs., no 100. — Fl. Hung. Exs., no 771/L, II. — Fl. Siles. Exs., no 884.

Keře 50-100 (-150) cm vys., bohatě větvené, přímé. Kořeny provazovité, často vřetenovité ztlustlé. Staré větve lysé nebo roztroušeně pýřité; mladé větve hustě a rezavě žláznatě chlupaté. Listy úzce kopinaté, (20-)25-35(-40) mm dl., 3-5 mm šir., kožovité, vytrvalé, na okraji slabě podvinuté, na rubu rezavě plstnaté, na lici lysé; řapíky 2-4 mm dl., rezavě žláznatě chlupaté. Květenství bohatý vrcholový okolík; květní stopky 15-20 mm dl., žláznatě pýřité, vyrůstající v úžlabí široce vejčité, 6-10 mm dl., rezavě hnědých listenů. Kališní lístky široce trojúhelníkovité, ± 0,5 mm dl., na bázi se překrývající; korunní lístky široce obejčité, 4-6 (-8) mm dl., bílé; tyčinky delší než korunní lístky; prašníky ca 1,0 mm dl., bez přívěšků; čnělka přímá, 2-3 mm dl. Tobolky vejcovité, 4,5-5,5 mm dl., na povrchu žláznatě bradavčité, nicí. Semena i s volným křídlatým osemním ± 2 mm dl. V-VI. Chf, Ff.

2n = 52 (ČSR: 39. Třeboň. pán.)

Variabilita: V ČSR roste v nominálním poddruhu subsp. *palustre*. V severní Evropě roste subsp. *decumbens*

T: [Chybí ve fyt. o.: 17. Mikul. pah., 19. B. Karp. step.]. — M. O: všechny fyt. o.

Celkové rozšíření: Evropa od Gibraltaru do stf. Povolží včetně Azor, Islandu a Britských ostrovů; na sever ve Skandinávii až k 71° s. šířky; na jihu po stf. Itálii a sz. Jugoslávii a odtud přes z. Karpaty do stf. části Ukrajinské SSR; izolovaně v j. části Ukrajinské SSR, na Urale, v z. Sibiři, v Turecku a v s. Africe u Tangeru. — Mapy: HULTÉN AA 1957: 137; WALTER et STRAKA Arealkunde 16, 1970; MEUSEL et al. 1978: 331.

Význam: V lodyhách obsahuje hlavně glykosidy, třísloviny, kyselinu křemičitou a saponiny. Droga (*Herba callunae*) se používá v lékařství. V četných kultivarech se uplatňuje v zahradních vřesovištích a skalkách.

(AITON) HULTÉN, význačný velmi úzkými listy se silně podvinutými okraji.

Ekologie a cenologie: Rašelinné bory nebo rašeliníkové polštáře na pískovcových skalách. Diagnostický druh svazu *Pino-Ledion*.

Rozšíření v ČSR: Roztroušeně v Čechách; na Moravě pouze u Rejvízu v Hrubém Jeseníku. V Čechách nejčastěji v Třeboňské pánvi a v Labských pískovcích, vzácně v Novohradských horách, na Šumavě, v Českém lese, v Krušných horách, v Podkrkonoší a v Teplicko-adršpašských skalách od suprakolinního do montánního stupně (min.: Hřensko, údolí Suché Kamenice, 150 m; max.: Stodůlecký vrch u Pohoří v Novohradských horách, ca 950 m). Δ § — Mapy: A ČSSR 1966: 22; SLAVÍK FKS 1990: 74.

M: 26. Čes. les (Lesná u Tachova), 39. Třeboň. pán. (dostí hojně, nejvíce v prostoru mezi Třeboní, Chlumem u Třeboně a Šalmanovicemi; na severu jen Mažice u Soběslavi), 46. Lab. písk. (na pravém břehu mezi Jetřichovicemi, Bynovcem, Hřenskem a státní hranicí; na levém břehu v okolí Dolního Žlebu), 52. Ral.-bez. tab. (Jestřebí u Doks; Břehyně), 56d. Králov. (s. obce Proruby; Chvalkovice u Jaroměře †). — O: 85. Kruš. hory (okolí Hory Sv. Šebestiána), 88g. Hornovlt. kotl. (rybník Olšina u Horní Planě; Ovesná u Nové Pece; Pěkná; většina lokalit je dnes zatopena Lipenskou přehradou), 89. Novohr. hory (Stodůlecký vrch u obce Pohoří), 92. Jiz. hory (Muchovský hřeben nad Tanvaldem; Velká vlčí louka; Černá jezírka; s. úbočí Smrku - vše †), 94. Tepl.-ad. sk. (Vlčí rokle u Adršpachu), 97. Hr. Jes. (Rejvíz).

Tab. 115: 1 *Erica herbacea*, 1a - část větévky. — 2 *E. tetralix*. — 3 *Andromeda polifolia*, 3a - květ. — 4 *Ledum palustre*. — 5 *Calluna vulgaris*.

496 *Erica*

